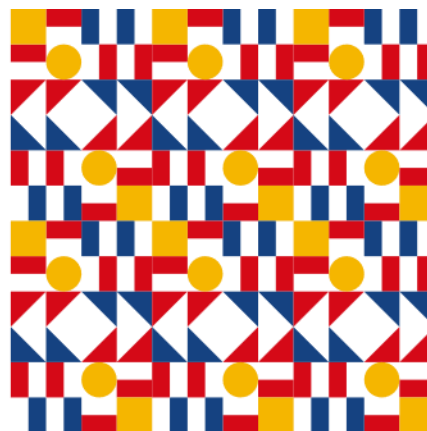

Towards Modern Slavic Studies

Joanna Derdowska

KULTURA POPULARNA I JEJ CZESKIE I POLSKIE REPREZENTACJE

Towards Modern Slavic Studies – 2020-1-PL01-KA203-081976, 2020 Erasmus+ Strategic Partnerships for higher education

Towards Modern Slavic Studies – 2020-1-PL01-KA203-081976, 2020 Erasmus+ Strategic Partnerships for higher education

Publikacja sfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+

Publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności za jej zawartość merytoryczną.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

[J. Derdowska], licencja: CC BY-NC-ND 4.0 (link do: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.pl>)

Katowice 2022

konwersatorium, 10 spotkań x 135 minut (3x45 min.)

Model pracy: kontaktowo

SPIS TREŚCI

SPOTKANIE 1. KULTURA POPULARNA / KULTURA MASOWA – WPROWADZENIE	4
SPOTKANIE 2. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 1. LITERATURA: JOSEF VÁCHAL, KRVAVÝ ROMÁN.....	6
SPOTKANIE 3. KRYTYKA KULTURY MASOWEJ.....	9
SPOTKANIE 4. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 2: KOMIKS.....	11
SPOTKANIE 5. MITOLOGIE ROLANDA BARTHESA.....	14
SPOTKANIE 6. KULTURA POPULARNA I JEJ ODBIORCA.....	16
SPOTKANIE 7. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 3: MUZYKA.....	18
SPOTKANIE 8. POSTMODERNIZM. SZTUKA, KICZ I KAMP.....	20
SPOTKANIE 9. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 4: FILM	22
SPOTKANIE 10. PODSUMOWANIE.....	24
INFORMACJE.....	25
LITERATURA.....	25

SPOTKANIE 1. KULTURA POPULARNA / KULTURA MASOWA – WPROWADZENIE		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Kurs otwiera szerokie wprowadzenie w tematykę badań kultury popularnej. Celem pierwszych zajęć jest zapoznanie studentów z perspektywami badawczymi zajmującymi się badaniem kultury popularnej. Wyróżnienie perspektywy kulturoznawczej; miejsce literaturoznawstwa w badaniach nad kulturą popularną. Rozróżnienie zakresu pojęć: kultura popularna i kultura masowa.	
2. Wprowadzenie	Przywitanie, przedstawienie, kontekst. Omówienie charakteru i struktury zajęć. Zasady współpracy i uczestnictwa w zajęciach: zajęcia w formie konwersatoryjnej. Możliwość zadawania pytań podczas zajęć. Forma zaliczenia. Kryteria oceny.	15-35
3. Główna aktywność	1. Skojarzenia – ćwiczenie w 2 grupach: “Kiedy słyszę kultura masowa, to myślę o...”; “kiedy słyszę kultura popularna, to myślę o...”. Każda grupa zapisuje wszystkie skojarzenia na kartkach. Prowadzący monitoruje prace studentów i ewentualnie zadaje dodatkowe pytania, np. Jakie są antonimy pojęć kultura masowa i kultura popularna? (kultura wysoka a subkultura) Obie grupy porównują swoje notatki, próbują odnaleźć ewentualne różnice (podobieństw będzie wiele) i uargumentować swoje wybory. Podsumowanie na forum: Czy kultura masowa to to samo co kultura popularna? – w rozwoju badań różnica terminologiczna była znacząca; raczej historyczna, ale warto o niej pamiętać. 2. Dopiero teraz rozdanie studentom sylabusów. W nawiązaniu do wniosków z dyskusji – wprowadzenie i omówienie treści sylabusu w formie pogadanki: tradycja kultury ludowej, kultura masowa i jej produkcja, kultura popularna i jej odbiorca, perspektywy filozoficzne i kulturoznawcze w badaniach nad kulturą masową i popularną.	(90:) 20 15 45

	Podczas tego wykładu zaznaczonych zostaje wiele z tematów, które będą treścią zajęć w całym semestrze, jednak tematyka nie zostaje wyczerpana.	
4. Zakończenie zajęć	Prowadzący prosi wszystkich studentów o zapisanie na kartkach jednego tematu zajęć, który ich zdaniem może być w tym semestrze najciekawszy. Następnie kilku studentów na ochotnika dzieli się swoim wyborem i opowiada, co w danym temacie wydaje mu się obiecujące.	10
5. Następne kroki	Prowadzący krótko wskazuje lektury do przeczytania na następne zajęcia: Josef Váchal. Krvavý román. Pytania do lektury: Jaka jest struktura tekstu? W jakim gatunku jest utrzymany? Co o tym świadczy?	10
6. Potrzebne materiały	Wydruk sylabusów. Tablica.	
7. Uwagi	Zajęcia można przeprowadzić w formie zdalnej	

SPOTKANIE 2. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 1. LITERATURA: JOSEF VÁCHAL, KRVAVÝ ROMÁN		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Wprowadzony zostaje kontekst historyczny rozwoju kultury ludowej/masowej/popularnej (wciąż jeszcze przy minimalnym stosowaniu perspektyw teoretycznych, które rozwinęły się pod koniec pierwszej połowy XX w.) Tematy: powieść zeszytowa, powieść brukowa, kryminał powieść w odcinkach	
2. Wprowadzenie	Pytania aktywizujące: Czy studenci czytają literaturę popularną (oglądają filmy sensacyjne itp.)? A jeśli tak, to jak ją traktują? Na czym polega przyjemność z ich konsumpcji? Czy są jakieś gatunki/tytuły książek/filmów, do oglądania/czytania których mieliby opory, by przyznać się w rozmowie z kolegami / z rodziną / podczas zajęć akademickich? Skąd te opory by wynikały?	15
3. Główna aktywność	1) Część wykładowa: rozwój literatury popularnej na przykładzie Czech od XIX wieku. Kontekst historyczny, socjo-polityczny. rozwój miast, kultura metropolii. Twórczość Josefa Váchala - niepopularne wykorzystanie motywów literatury popularnej.	20
	2) W parach: Na podstawie definicji ze słownika terminów literackich: Czym się różni parodia od pastiszu?	15
	3) Wprowadzenie pojęcia „typu idealnego”	10
	4) Zadanie twórcze 1: na podstawie wytycznych z części pierwszej K. romanu napisz krótkie opowiadanie utrzymane w stylistyce powieści brukowej; Wariant: Stwórz wytyczne dotyczące innego gatunku prozy popularnej, np. romansowej, červená knihovna, a następnie napisz krótkie opowiadanie utrzymane w tej stylistyce. Podczas prezentacji tekstów studenci mają za zadanie zwrócić uwagi na to, które fragmenty mają charakter parodystyczny.	50 15

	a. LUB 5) Zadanie mniej twórcze: Na karteczkach studenci dostają krótkie fragmenty cytatów z krytycznych recenzji wyrażających się w duchu elitarystycznym o kulturze popularnej. Zadaniem studentów jest dokończenie zdań.	
4. Zakończenie zajęć	Podsumowanie zajęć przez wykładowcę: podkreślenie najistotniejszych punktów i wniosków z ćwiczenia twórczego.	5
5. Następne kroki	Wskazanie studentom wybranego eseju lub wybranych esejów do przeczytania na następne zajęcia (tylko Adorno, Adorno i Dwight Macdonald lub inne) LUB Podział tekstów do przeczytania przez poszczególne grupy	5
6. Potrzebne materiały	Wycinki cytatów z recenzji krytycznych Literatura: J. Váchal. Krvavý román. Gawarecka Anna. Margines i centrum: obecność form kultury popularnej w literaturze czeskiej dwudziestolecia międzywojennego UAM 2012, str. 98-124. Literatura uzupełniająca: Burke, P. Kultura ludowa we wczesnonowożytnej Europie, tł. R. Pucek, M. Szczubiałka, Warszawa 2009. Jakub Machek. Počátky populární kultury v českých zemích: Tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900. Pistorius & Olšanská 2017. Ze Słownika terminów literackich (Głowiński a kol.): Pastisz(<wł.pasticcio=pasztet;ang.pas-tiche,fr.pastiche,niem.Pastiche,ros.подделка)—odmiana-►stylizacji: utwór powstały w wyniku świadomego podrabiania maniery stylistycznej konkretnego dzieła, autora czy szkoły lit.; polega na celowym wyostreniu cech znamienych naśladowanego sposobu wypowiedzania się, który dzięki temu ukazuje się w postaci osten-tacyjnie wyrazistej. P. uprawiany bywa w zamiarach żartobliwych lub jako forma krytycznolite-rackiej penetracji cudzego stylu (np. Duchy poetów podsłuchane K. Wyki). Por. Parodia.	

SPOTKANIE 3. KRYTYKA KULTURY MASOWEJ		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Zapoznanie studentów z krytyką kultury masowej, również w wydaniu szkoły frankfurckiej. Słowa klucze: przemysł kulturowy, fetyszyzm towarowy, komodyfikacja, produkcja kultury, kultura niska i kultura wysoka, elitaryzm, reprodukcja mechaniczna, aura	
2. Wprowadzenie	Przypomnienie wybranych skojarzeń z pierwszego ćwiczenia na pierwszych zajęciach. Podkreślenie skojarzeń bliskich nurtowi elitaryzmu.	5
3. Główna aktywność	1) Praca w parach. Studenci mają za zadanie próbę opisanie przeczytanych tekstów przy pomocy poniższego narzędzia: na pięciostopniowej skali określają treść tekstu: kultura jest niezależna od użytkowników – kultura jest zależna od użytkowników użytkownicy są niezależni od kultury – użytkownicy są uzależnieni od kultury współczesny tekstowi rozwój kultury idzie: w korzystnym kierunku – w niekorzystnym kierunku (dla kogo?) Przyszłość kultury jest: obiecująca – zatrważająca Producenci kultury wytwarzają kulturę masową: świadomie – nieświadomie Istnieją konkretne podmioty odpowiedzialne za rozwój kultury masowej – nie istnieją konkretne podmioty odpowiedzialne za rozwój kultury masowej	25
	2) Porównanie odpowiedzi na forum. Dyskusja. Dodatkowe pytania na forum: Co to jest przemysł kulturalny/kulturowy (Kulturindustrie)? Dlaczego Adorno bywa nazywany elitarystą?	15
	3) Część wykładowa. Kontekst historyczny krytyki kultury masowej: Matthew Arnold, José Ortega y Gasset, dalej szkoła frankfurcka, Horkheimer, Adorno. Kontrapunkt: Walter Benjamin i esej o dziele sztuki w czasach reprodukcji mechanicznej. Pojęcie aury. Paradoxy krytyki literatury popularnej z pozycji socrealistycznych, dostępność, mechaniczna reprodukcja	50
4. Zakończenie zajęć	Pytanie do wszystkich studentów: Znajdź w tekście przykład argumentu, który ze współczesnej dziś perspektywy okazał się nietrafny. Dlaczego?	15

	Wyraźne zaznaczenie, że teorie kultury masowej i krytyka kultury były tylko jednym z podejść teoretycznych.	
5. Następne kroki	Przygotowanie na następne zajęcia: z szerokiego wachlarza tytułów komiksów studenci mają wybrać po jednym (lub, lepiej, po dwa, w zależności od liczebności grupy). Na następne zajęcia mają nie tylko zapoznać się z tytułem lub twórczością danego autora, ale także być gotowym/gotową do prezentacji fragmentów tej twórczości i do rozmowy na jej temat. do wyboru: Jaroslav Foglar, Jan Fischer, Marko Čermák: <i>Rychlé šípy</i>, Pérák (postava a její pozdější komiksové zpracování), Petr Sadecký (Bohumil Konečný, Zdeněk Burian) <i>Octobriana</i>, Jaroslav Němeček, Ljuba Štíplová: <i>Čtyřlístek</i>, Miloš Macourek, Kája Saudek: <i>Muriel a andělé</i>, S.d.Ch. <i>Varlén</i>, Jaromír 99: <i>Alois Nebl</i> nebo <i>Zatím dobrý</i>, František Skála: <i>Vlas a Brada, stipy</i>, np. <i>Hovory z Rezidence Schlechtfreund</i>, i in. Kornel Makuszyński, Konrad Walentynowicz: <i>Przygody Koziołka Matołka</i>, <i>Przygody małpki Fiki-Miki</i>, Janusz Christa: (Kajtek i Koko) <i>Kajko i Kokosz</i>, Tytus, Romek i A'Tomek, <i>Skąd się bierze woda sodowa?</i>, seria <i>Kapitan Żbik</i>, <i>stripy o profesorze Filutku w „Przekroju”</i>, współczesny polski komiks, np. <i>Mateusz Skutnik</i>, <i>Tomasz Leśniak</i> i <i>Rafał Skarżycki</i> <i>Jeż Jerzy</i> i in.	5-10
6. Potrzebne materiały	Literatura: Adorno, T. <i>Przemysł kulturalny</i> . Nck. 2021. Wydruk matryc do ćwiczenia, Prezentacja w Power Point	
7. Uwagi	Zajęcia mogą odbyć się w formie zdalnej, praca w parach zorganizowana wówczas być może w pokojach na MS Teams lub innej platformy.	

SPOTKANIE 4. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 2: KOMIKS		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Cel zajęć: na czeskich i polskich przykładach przedstawić komiks jako gatunek popularny, po pierwsze mocno osadzony w kontekście społecznym, a po drugie może być i bywa wykorzystywany do eksperymentów formalnych. Terminy: strip (pasek), zeszyt, powieść graficzna, instytucjonalizacja sztuki komiksowej: np. festival KomiksFEST!, nagroda Muriel	
2. Wprowadzenie	1. Pytanie na otwarcie: Czy studenci czytają komiksy? Pytanie do tych osób, które odpowiadają przecząco: dlaczego nie? Do osób, które odpowiedziały twierdząco: Czy spotkali się z przejawami despektu wobec komiksu (z czyjej strony, z jakich kręgów? (tu może się szybko okazać, że elitaryzm dotyczy również młodych ludzi, tak jak komiks jako ikoniczny gatunek kultury „obrazkowej” łatwo i często bywał traktowany marginalnie, jako „niepełna”, „uproszczona” literatura)	10-15
3. Główna aktywność	1. Część wykładowa, prezentacja prowadzącego: Wprowadzenie historyczne. Definicje komiksu. Próby ustalenia początków gatunku (średniowiecze czy dopiero koniec XIX wieku?), zarys historii czeskiego i polskiego komiksu. 2. Praca wg metody world cafe: sala zostaje zorganizowana tak, aby przy 3 lub 4 stolikach studenci mogli porozmawiać na poniższe tematy. Przy każdym stoliku jedna osoba zostaje przez całą aktywność i jest gospodarzem stolika, spisuje najważniejsze myśli grupy. Następnie studenci przechodzą do kolejnych stolików i na podstawie podsumowania od gospodarza próbują rozszerzyć temat, dodać swoje refleksje, i argumentować przy pomocy przykładów ze swoich lektur. Tematy sformułowane są ogólnikowo, aby otworzyć możliwość swobodnej rozmowy. Studenci mają ocenić, czy materiały, z którymi się zapoznali podczas przygotowania do zajęć mogą zostać wykorzystane w debacie. Czy podczas rozmowy potrafią posługiwać się przykładami z historii komiksu? Tematy przy stolikach: związek komiksu z innymi sztukami	30 60

	komiks i propaganda komiks i eksperyment komiks jako sztuka zaangażowana Studenci pracują, uprzednio przygotowawszy materiały na temat (do wyboru): Jaroslav Foglar, Jan Fischer, Marko Čermák: <i>Rychlé šípy</i>, Pérák (postava a její pozdější komiksové zpracování), Petr Sadecký (Bohumil Konečný, Zdeněk Burian) <i>Octobriana</i>, Jaroslav Němeček, Ljuba Štíplová: <i>Čtyřlístek</i>, Miloš Macourek, Kája Saudek: <i>Muriel a andělé</i>, S.d.Ch. <i>Varlén</i>, Jaromír 99: Alois Nebl nebo <i>Zatím dobrý</i>, František Skála: <i>Vlas a Brada</i>, stipy, np. <i>Hovory z Rezidence Schlechtfreund</i>, i in. Kornel Makuszyński, Konrad Walentynowicz: <i>Przygody Koziołka Matołka</i>, <i>Przygody małpki Fiki-Miki</i>, Janusz Christa: (Kajtek i Koko) <i>Kajko i Kokosz</i>, Tytus, Romek i A'Tomek, <i>Skąd się bierze woda sodowa?</i>, seria <i>Kapitan Żbik</i>, stripy o profesorce Filutku w „Przekroju”, współczesny polski komiks, np. Mateusz Skutnik, Tomasz Leśniak i Rafał Skarżycki: <i>Jeź Jerzy i in.</i> 3. Podsumowanie aktywności. Uwagi. Uzupełnienia (np. o ideologicznym wymiarze <i>Zatím dobrý</i>)	20
4. Zakończenie zajęć	Czy po dzisiejszych zajęciach możesz wskazać jakiś komiks, który chcesz przeczytać? Dlaczego ten?	10
5. Następne kroki	Do przeczytania na następne zajęcia:	5
6. Potrzebne materiały	Antologia komiksu polskiego 1 Komiks; najlepsi młodzi rysownicy, Egmont 2000. Antologia komiksu polskiego #3: Człowiek w probówce, Egmont 2004. Polski komiks kobiecy. K. Kuczyńska (red.). Timof i cisi współlnicy 2012. Chmielewski, Łukasz. Krótki przewodnik po polskim komiksie. Culture.pl 2015.	

	Obremski, Wojciech. Krótka historia sztuki komiksu w Polsce (1945-2003). Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2005. film Kdo chce zabít Jessii (reż. Václav Vorlíček, 1966)	
7. Uwagi	Zajęcia można przeprowadzić z formie zdalnej.	

SPOTKANIE 5. MITOLOGIE ROLANDA BARTHESA		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Semiologia. Mitologie Barthes, struktura mitu, znaczące i znaczone, znak, znaczenie, denotacja, konotacja, mitolog	
2. Wprowadzenie	Prowadzący w formie krótkiego wprowadzenia: Przywołanie konserwatywnych pozycji w opisie i ocenie kultury masowej i określenie pozycji mitologii Rolanda Barthesa wobec nich.	10
3. Główna aktywność	1. Wspólne notatki – mapa myśli. Studenci mają za zadanie uporządkowanie wywodu z pierwszego rozdziału <i>Mitologii</i> Rolanda Barthesa przy pomocy wspólnie stworzonego schematu. Prowadzący może przed rozpoczęciem aktywności lub w jej trakcie dać studentom kilka haseł, które powinny pojawić się w schemacie (np. znaczące, znaczone, mit, mitologia i in.). 2. Część wykładowa: strukturalizm i semiologia (od językoznawstwa strukturalnego do badań kultury popularnej) kluczowe koncepcje Ferdinanda de Saussure'a, Claude'a Levi-Straussa, jak Umberto Eco analizuje filmy z Jamesem Bondem. Szczegółowe omówienie koncepcji mitu Barthesa, wskazanie kierunków, z których następnie nadeszła jego późniejsza krytyka (pobieżnie wskazówka nt.: Althusser, Gramsci i inne definicje ideologii – te będą tematem innych zajęć); 3. Uzupełnienie mapy myśli przez studentów o ewentualne konteksty z wykładu. 4. Praktyczna część. Analiza wybranych mitów, np. chataření, škodovka, festiwal w Jarocinie, współczesna maska karnawałowa i in. Jako pomoc naukowa może posłużyć wydruk schematu mitu na podst. R. Barthesa, w który studenci wpisują poszczególne części analizy. 5. Opcjonalnie: zadanie domowe: Studenci mają za zadanie wybrać dowolny tekst kultury i zaproponować szkielet jego analizy przy pomocy narzędzi przećwiczonych podczas zajęć.	30 40 10 25 5

4. Zakończenie zajęć	Niedokończone zdania: Mitolog to..., Znak to..., Znaczące to..., Znaczone to..., Mitologia to...	10
5. Następne kroki	Lektury na następne zajęcia: Fiske, John. <i>Zrozumieć kulturę popularną</i> ; przekład Katarzyna Sawicka. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2010, wybrane rozdziały, np. Rozdz. 5 Teksty popularne.	5
6. Potrzebne materiały	Narzędzie do tworzenia mapy myśli (duży arkusz papieru lub aplikacja, np. Mind Map), wydruk schematu mitu wg Barthesa; Barthes, Roland. <i>Mitologie</i> , dowolne wydanie. Strinati, Dominic. <i>Wprowadzenie do kultury popularnej</i> . Przełożył: Wojciech Burszta. Poznań: Zys i s-ka, 1998.	
7. Uwagi	Zajęcia można przeprowadzić z formie zdalnej. Zadanie domowe j.w. (opcjonalnie)	

SPOTKANIE 6. KULTURA POPULARNA I JEJ ODBIORCA		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	John Fiske, znaczenie i rola odbiorcy kultury popularnej, potencjał subwersji w kulturze popularnej, czytanie i odcyfrowywanie, populizm kulturowy	
2. Wprowadzenie	Nawiązanie do reprodukcji i Waltera Benjamina. Jakie skojarzenia budzi dziś słowo „populizm”?	10
3. Główna aktywność	1. Czytanie i odcyfrowywanie, (na podstawie Fiske). Wprowadzenie terminu „populizmu kulturowego” (pejoratywne określenie idei Fiske’a).	15
	2. Wariacja na połączenie metody dydaktycznej „akwarium” + metody „kapeluszy”: Studenci podzieleni na dwie grupy z przydzieloną przynależnością do szkoły teoretycznej („elitaryści” vs. „populiści”) przygotowują się do debaty nt. programu kulturalnego podczas szkoły letniej dla studentów slawistyki. Każda grupa przygotowuje trzy propozycje treści programu wraz z argumentami wychodzącymi z przydzielonej tradycji teoretycznej. Biorą również pod uwagę ewentualne obiekcje drugiej strony i przygotowują potencjalne kontrargumenty.	30
	3. Debata: wytypowani przez grupę reprezentanci prowadzą debatę, korzystając z przygotowanych zespołowo materiałów. W tym czasie pozostali pozostają obserwatorami, robią notatki w celu późniejszych uzupełnień i pytań (20 min.). Następnie do debaty zostaje dopuszczona „publiczność”: zadaniem publiczności jest zadawanie <u>pytań</u> uczestnikom debaty (20 min.).	40
	4. Podsumowanie debaty przez prowadzącego, uwypuklenie silnych argumentów w debacie i wskazanie argumentów, które udało się odbić. Na tej podstawie prowadzący podsumowuje też silne i słabe strony podejścia krytyki kultury i podejścia populizmu kulturowego	25
4. Zakończenie zajęć	Każdy student zapisuje jedną dowolną rzecz, którą wynosi z zajęć. Chętni dzielą się tym, co zapisali.	10

5. Następne kroki	Na kolejne zajęcia: Każdy student ma za zadanie wybrać utwór muzyczny z polskiego, czeskiego lub macedońskiego obszaru kulturowego i odpowiedzieć sobie na trzy pytania: Co (i czy w ogóle coś?) stwarza? (np. otwiera jakiś gatunek? wprowadza nowatorski motyw? instrument?) Co reprodukuje? (jakie treści kulturowe powtarza? jakie wartości utrwała?) Co dekonstruuje? (np. jakie utrwalone konwencje przełamuje?) Czy utwór ten można uznać za produkt kultury popularnej? Tytuły (i ew. linki do nagrań) należy przesłać na min. 2 (3?) dni przed kolejnymi zajęciami [po to, by prowadzący miał czas na to, by wybrane utwory kontekstualizować i włączyć do swojej pogadanki]	5
6. Potrzebne materiały	Fiske, John. <i>Zrozumieć kulturę popularną</i> ; przekład Katarzyna Sawicka. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2010, wybrane rozdziały, np. Rozdz. 5 Teksty popularne.	
7. Uwagi	Zajęcia można przeprowadzić z formie zdalnej.	

SPOTKANIE 7. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 3: MUZYKA		
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Muzyka ludowa, muzyka popularna, kłopotliwa kategoria autentyczności,	
2. Wprowadzenie	Pytanie aktywizujące: Podczas rozmów o sztuce (kinie, muzyce, literaturze) można usłyszeć, że jest (lub nie jest – i to wówczas bywa uznawane za zarzut) autentyczne. Co to znaczy, że dzieło jest autentyczne? Skąd możemy to wiedzieć? – kontekst społeczny sztuki, rola odbiorcy w procesie interpretacji.	10-15
3. Główna aktywność	1. Pogadanka, część 1: Muzyka ludowa a muzyka popularna. Kolekcjonowanie pieśni ludowych na początku XIX wieku (dlaczego właśnie wtedy?); Karel Jaromír Erben, František Sušil, 2. „Nano-prezentacje” studenckie. Każda osoba ma 5 minut na prezentację przygotowanego na te zajęcia materiału dotyczącego wybranego utworu. Prezentacja ma za zadanie próbę odpowiedzi na poniższe pytania. Jeśli nie jest to wyraźnie zaznaczone w wypowiedzi, można pytania podsuwać studentom po zakończeniu prezentacji: Co (i czy w ogóle coś?) stwarza? (np. otwiera jakiś gatunek? wprowadza nowatorski motyw? instrument?) Co reprodukuje? (jakie treści kulturowe powtarza? jakie wartości utrwala?) Co dekonstruuje? (np. jakie utrwalone konwencje przełamuje?) Aktywność ma przebiegać w stosunkowo dynamicznym tempie. Jeśli studentów jest więcej niż 8-10, warto zrobić przerwę w połowie. 3. Pogadanka, część 2: (częściowo z wykorzystaniem materiałów zaproponowanych podczas prezentacji studenckich): Szeroka definicja muzyki popularnej. Fenomen disco polo. Sentymentalizacja polityki. Przykład Plastic People of the Universe.	15 60-80 20
4. Zakończenie zajęć	Wybrana jedna lub dwie osoby podsumowują zajęcia i podkreślają ich najważniejsze treści.	5
5. Następne kroki	Lektury na kolejne zajęcia: M. Kundera, <i>Nieznosna lekkość bytu</i> , fragmenty; S. Sontag, Notatki o Kampie; ew. A. Moles, Kicz, czyli sztuka szczęścia, fragmenty	

6. Potrzebne materiały	Vladimír 518, Karel Veselý. <i>Kmeny. Současné městské subkultury</i> . Praha 2011. Pavel Klusák. Gott. <i>Československý příběh</i> . Host, Brno 2021. Judyta Sierakowska: <i>Nikt nie słucha. Reportaże o disco polo</i> . Wydawnictwo Poznańskie. Poznań 2019. Monika Borys. <i>Disco polo i lata 90</i> . W.A.B. Warszawa 2019. Janeček, P. (ed.). <i>Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury...</i> , vybrane rozdziały.	
7. Uwagi	Zajęcia można poprowadzić online, wówczas należy zwrócić szczególną uwagę na organizację prezentacji (dostęp do udostępniania ekranu i treści przez użytkowników).	

SPOTKANIE 8. POSTMODERNIZM. SZTUKA, KICZ I KAMP.		Czas
1. Podstawowe pytania	Odpowiedź na pytanie, jak definiowany może być kicz i czym różni się od kategorii kampu, jak wykorzystuje oba postmodernizm.	
2. Wprowadzenie	Nawiązanie do kategorii sztuki wysokiej i niskiej, szkoły frankfurckiej + ew. aktywność ekspresowa: kicz czy nie? Prowadzący rozpoczyna zajęcia od prezentacji jednego zdjęcia z listy poniżej. Studenci odpowiadają szybko, czy przedstawia ono kicz, czy nie. Kolejna aktywność jest rozwinięciem tego ekspresowego wprowadzenia.	5
3. Główna aktywność	1. Aktywność 1: ma na celu wstępne ustalenie wyobrażeń studentów na temat kategorii kiczu. Studenci podzieleni na grupy 3-4-osobowe otrzymują zestawy po kilka (4-5) zdjęć (wydruk lub forma elektroniczna) przedstawiających kadry z filmów, wiadomości, artefaktów, obrazów, fotografii, architektury, wnętrz, krajobrazów i in. Z zestawu mają wybrać te obrazy, które uznają za dobrze reprezentujące kategorię kiczu i uzasadnić swój wybór.	10
	2. Studenci prezentują swój wybór na forum. Na podstawie komentarzy do wyborów powstaje robocza lista kluczowych cech rozpoznawczych kiczu (tablica lub narzędzie online). [Opcje: W zależności od tego, z jak zaawansowaną grupą mamy do czynienia, można dobrać obrazy bardziej lub mniej oczywiste. Jeśli grupa jest zorientowana w podstawowych koncepcjach estetycznych, można pominąć w zestawach „jelenie na rykowiskach” i umieścić w nich trudniejsze w ocenie zdjęcia np. występów baletowych, obrazów Salvadora Dalí, Alfonsa Muchy, zachodów słońca, architektury rokoka, architektury Gaudí itp. Jeśli prowadzący przypuszcza, że grupa może mieć problem z definiowaniem kiczu na podstawie takich obrazów, może przygotować zestawy z prostszymi przykładami (np. ilustracje dzieł sztuki wykorzystanych na przedmiotach użytkowych, kubki z zachodem słońca itp.). Wówczas aktywność w drugiej, trudniejszej wersji można powtórzyć pod koniec zajęć.]	10
	Prowadzący podsumowuje ustalenia studentów i/lub (jeśli studenci sami już tego nie zrobili) prosi o skonfrontowanie ich z treścią lektur.	40
		10

	3. Wykład, cz. 1: Prezentacja wybranych koncepcji teoretycznych dotyczących kiczu na podstawie tekstów Clementa Greenberga, Milana Kundery, Mateia Calinescu, Tomáš Kulki, A. Moles. Przykłady kiczu w literaturze. Wprowadzenie pojęcia kiczu intelektualnego i medialnego. 4. Aktywność 2: w grupach 3-4-osobowych: grupa otrzymuje zdjęcie, do którego ma stworzyć dwa nagłówki: jeden operujący w spektrum kiczu medialnego i drugi w stylu informacyjnym. Dzieliąc się propozycjami studenci odpowiadają na pytanie, którą wersję trudniej było stworzyć i dlaczego. 5. Ew. pytanie aktywizujące: Jaka jest różnica pomiędzy kiczem a kampem? + Wykład, cz. 2: Pojęcie kampu (Susan Sontag), przykłady. Postmodernizm. 6. Ponowna prezentacja zdjęcia z wprowadzenia i ponowienie pytania. LUB Ewentualne drugie rozdanie aktywności 1 na innym materiale. Studenci wówczas mają odnosić się do treści z wykładu.	30 10
7. Zakończenie zajęć	Podsumowanie zajęć przez wykładowcę, przypomnienie najważniejszych wniosków z aktywności i punktów zwrotnych w teorii kiczu i kampu.	5
8. Następne kroki	Zadanie domowe: Bechdel-Wallace test na dowolnie wybranym przez studenta lub studentkę filmie. Odpowiedz na 3 pytania: 1. Czy w filmie występują przynajmniej 2 postaci kobiece (posiadające imię)? 2. Czy jest w filmie scena, w której 2 postaci kobiece rozmawiają ze sobą? 3. Czy rozmowa nie dotyczy mężczyzn?	5
9. Potrzebne materiały	Przygotowane zestawy zdjęć do aktywności wprowadzającej. Literatura: Strinati, rozdział: Postmodernizm i kultura popularna; Bourdieu, Pierre. Dystynkcja: społeczna krytyka władzy sądenia (fragmenty)?; Kundera, Milan. <i>Nesnesitelná lehkost bytí</i>, (fragmenty); A. Moles, <i>Kicz, czyli sztuka szczęścia</i>, przeł. A. Szczepańska i E. Wende, Warszawa 1978; S. Sontag, Notatki o Kampie, przeł. W. Wartenstein, „Literatura na Świecie” 9/1979. / Susan Sontag, Poznámky k fenoménu camp, Esej, „Labyrint revue”, 7-8/2000, s. 79-86; Calinescu, Matei: <i>Kýč, Kapitola z knihy Pět tváří modernity</i>, „Labyrint revue”, 7-8/2000, s. 111-116; Tomáš Kulka, <i>Umění a kýč</i>; P. Czapliński. Kamp – gry antropologiczne. 2012, 5, s. 11-32. Rumuńskie Muzeum Kiczu: https://kitschmuseum.ro/	
10. Uwagi	Zajęcia można przeprowadzić online, należy wówczas pamiętać o przygotowaniu elektronicznej wersji aktywności wprowadzającej.	

SPOTKANIE 9. Z HISTORII KULTURY POPULARNEJ 4: FILM		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Kultura popularna a ideologia, władza, hegemonia, nostalgia. To spotkanie przebiega w bezpośrednim nawiązaniu do kursu poświęconego pamięci (punktem stycznym: temat nostalgii)	
2. Wprowadzenie	Nawiązanie do odbiorcy kultury masowej/popularnej i do roli, jaką w jej produkcji może odgrywać ideologia (zajęcia o komiksie).	15
3. Główna aktywność	1. Pogadanka. Film a propaganda, wycieczka historyczna. Pojęcie hegemonii. Przykłady z historii filmu czeskiego i polskiego. Powojenne: <i>Kapitan Kloss</i> , <i>Major Zeman</i> , <i>Czterej pancerni i pies</i> , <i>Smoleńsk</i> .	30
	2. Reprezentacje historii w czeskiej i polskiej kinematografii po roku 1989. Na wybranych fragmentach filmów studenci wskazują znane im zjawiska i tropy: nawiązanie do kiczu: <i>Kolja</i> , reż. Jan Svěrák; <i>Báječná léta pod psa</i> , Petr Nikolaev przejawy antykomunizmu w czeskich filmach po roku 1989 (przykłady i interpretacja wg V. Pehe) historia Polski w gatunku pulp fiction: fragmenty filmu <i>Magnezja</i> , reż. Maciej Bochniak	50
	3. Rozmowa o wynikach testu Bechdel-Wallace, który studenci mieli za zadanie przygotować na zajęcia. Studenci dzielą się wynikami przeprowadzonych testów. Prowadzący prosi studentów o interpretację wyników. Po ich prezentacji jest miejsce na dyskusję o tym, jaki jest sens takiego testu i o reprezentacji w kulturze różnych grup społecznych, w tym mniejszości w kulturze popularnej. Podczas tej rozmowy prowadzący nawiązuje do treści zajęć. Można też dodatkowo posłużyć się przykładami apropiacji kulturowej ze środkowoeuropejskiego i południowosłowiańskiego obszaru kulturowego.	20
4. Zakończenie zajęć	Ktoś z grona studentów podejmuje się podsumowania zajęć.	5
5. Następne kroki	Przygotowanie się do debaty oksfordzkiej. Wyjaśnienie zasad. Bez podania konkretnych tematów.	10

6. Potrzebne materiały	Filmy, fragmenty: Kolja, reż. Jan Svěrák; Báječná léta pod psa, reż. Petr Nikolaev; Do przeczytania: Pehe, Veronika. <i>Velvet retro. Postsocialist Nostalgia and the Politics of Heroism in Czech Popular Culture</i> . NY 2020.	
7. Uwagi	Zajęcia można poprowadzić w formie zdalnej.	

SPOTKANIE 10. PODSUMOWANIE		Czas
1. Podstawowe pytania i cele edukacyjne	Powtórzenie i utrwalenie treści z całego semestru. Aktywizacja umiejętności retorycznych i pracy zespołowej.	
2. Wprowadzenie	karnawały (masopusty), juwenalia, festiwale (czy wszystkie? a gdzie granica?) internet – dodatkowo: blogi, vlogi, influencerzy, youtuberzy, książkowe blogi – o czym są? (patrz: B. Činátlová)	15
3. Główna aktywność	Debata oksfordzka (modyfikacje) nad wybraną tezą. Przykładowe tezy do debaty: „Literatura to gatunek prestiżowy” „Każda awangarda wchodzi w końcu do mainstreamu” („Experiment is the Future Mainstream”) Przedstawienie/przypomnienie zasad debaty oksfordzkiej. Studenci zostają podzieleni (losowo, przez prowadzącego lub sami się zgłaszają) na grupy zwolenników i przeciwników tezy oraz „publiczność” lub grupę „niezdecydowanych”, która oceni argumentację obu zaangażowanych stron. Przestrzeń należy zorganizować tak, by grupy zwolenników i przeciwników tezy siedziały naprzeciwko siebie. Debatę prowadzi wykładowca (jako „marszałek” i „sekretarz”), pilnuje czasu i kultury wypowiedzi. Po serii wypowiedzi można poprosić publiczność, by ewentualnie przesiadła się na stronę, której argumenty na danym etapie są bardziej przekonujące. Prowadzący podsumowuje i komentuje aktywność.	20+60 5
4. Zakończenie zajęć	Podsumowanie semestru przez prowadzącego. Wskazanie najważniejszych tematów, poczynwszy od tych, które pojawiły się w debacie na tych zajęciach.	30
5. Następne kroki	Przedstawienie formy ewentualnego zaliczenia (jeśli egzamin). Przypomnienie o formalnościach związanych z zakończeniem semestru. Ankiety studenckie itp.	
6. Potrzebne materiały	Odpowiednio zorganizowana przestrzeń w sali.	
7. Uwagi	W razie potrzeby można by odbyć zajęcia w formie zdalnej. Zdecydowanie wskazana jednak jest forma kontaktowa, ze względu na interakcję podczas debaty i współpracę z zespołem.	

INFORMACJE

Kurs należy do sekcji literaturoznawczo-kulturoznawczej programu studiów i wprowadza studentów w tematykę kultury popularnej w kontekstach wybranych kultur słowiańskich. Studenci zdobywają wiedzę na temat historii kultury popularnej na konkretnych przykładach z wybranych obszarów kulturowych oraz na temat różnych etapów jej recepcji kulturoznawczej. Studenci zapoznają się z rozwojem gatunków kultury popularnej w literaturze, kinematografii, muzyce i sztukach wizualnych oraz z zapleczem teoretycznym wypracowanym przez nauki humanistyczne do ich opisu. Podczas zajęć studenci nabywają i pogłębiają kompetencje praktycznej aplikacji elementów teorii wobec tekstów kultury, pogłębiają kompetencje komunikacyjne oraz są motywowani do efektywnego wykorzystywania pracy zespołowej i do samodzielnego pogłębiania wiedzy na poruszane tematy. Podczas zajęć stosowane są nowoczesne metody dydaktyczne ukierunkowane na aktywności angażujące studentów w proces uczenia się.

Zajęcia w semestrze zaprojektowane są na łącznie 10 spotkań po 135 minut (3 godziny) w celu zapewnienia wystarczającej ilości czasu na przedyskutowanie obszernych a czasem kontrowersyjnych tematów. Taki rozkład zajęć pozwala też na nieco mniejszą częstotliwość spotkań, co może być korzystne dla lepszego przygotowania się przez studentów na zajęcia (więcej czasu na zapoznanie się z lekturami lub materiałami w ramach klasy odwróconej). Kurs można przeprowadzić w formie kontaktowej lub zdalnej.

Do kursu został również opracowany zestaw materiałów pomocniczych do nauczania zdalnego. Zestaw ten można również wykorzystać do zajęć kontaktowych – materiały do prezentacji użyć podczas spotkań lub w systemie „odwróconej klasy”.

LITERATURA

Adorno, Theodor. Przemysł kulturalny. Przeł. Marta Bucholc. NCK Warszawa 2021.

Antologia komiksu polskiego 1 Komiks; najlepsi młodzi rysownicy, Egmont 2000.

Antologia komiksu polskiego 3: Człowiek w probówce, Egmont 2004.

Baranowski, Tadeusz. *Skąd się bierze woda sodowa?*, dowolne wydanie.

Barthes, Roland. *Mitologie*, dowolne wydanie.

Bílek, Petr A. (ed.) *Tesilová kavalérie. Popkulturní obrazy normalizace*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2010

03 – Syllabi and Teaching Packages | Joanna Derdowska | KULTURA POPULARNA I JEJ CZESKIE I POLSKIE REPREZENTACJE

- Borys, Monika. *Dicso polo i lata 90*. W.A.B. Warszawa 2019.
- Bourdieu, Pierre. *Dystynkcja: społeczna krytyka władzy sądownia*.
- Burke, P. *Kultura ludowa we wczesnonowożytnej Europie*, tł. R. Pucek, M. Szczubiałka, Warszawa 2009.
- Burke, Peter. *Kultura ludowa we wczesnonowożytnej Europie*, tł. R. Pucek, M. Szczubiałka, Warszawa 2009.
- Calinescu, Matei: *Kýč, Kapitola z knihy Pět tváří modernity*, „Labyrint revue”, 7-8/2000, s. 111-116;
- Carroll, Noël. *Filozofia sztuki masowej*. Wydawnictwo słowo obraz terytoria. 2011.
- Chmielewski, Henryk Jerzy. *Tytus, Romek i A'Tomek*, księga pierwsza lub inny dowolny zeszyt.
- Chmielewski, Łukasz. *Krótki przewodnik po polskim komiksie*. Culture.pl 2015.
- Christa Janusz: (Kajtek i Koko) *Kajko i Kokosz*, dowolny zeszyt.
- Czapliński, Przemysław. *Kamp – gry antropologiczne*. 2012, 5, s. 11-32.
- Daniel, Ondřej (ed.). *Populární kultura v českém prostoru*. Karolinum 2013.
- Fisher, Mark. *Kapitalistický realismus*. Instytut Wydawniczy Prasa Książka Ruch. Warszawa 2020.
- Fiske, John. *Zrozumieć kulturę popularną*; przekład Katarzyna Sawicka. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2010.
- Foglar, Jaroslav, Jan Fischer, Marko Čermák: *Rychlé šípy*, dowolne wydanie.
- Foret, Martin et kol. (eds.): *Studia komiksu: možnosti a perspektivy*. Univerzita Paleckého, Olomouc 2012.
- Gawarecka, Anna. *Margins i centrum: obecność form kultury popularnej w literaturze czeskiej dwudziestolecia międzywojennego*. UAM, Poznań 2012.
- Głowiński a kol. *Słownik terminów literackich*. Ossolineum, dowolne wydanie.
- Grzybczyk, Katarzyna. *Skradziona kultura jak zachód wykorzystuje cudzą własność intelektualną*. Wolters Kluwer. Warszawa 2021.
- Hall, Stuart. *Encoding and Decoding in the television discourse. Discussion Paper*. University of Birmingham, Birmingham 1973.
- Janeček, P. (ed.). *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury...*, wybrane rozdziały.
- Jaromír 99: *Alois Nebl*. Labyrint, Praha 2011.
- Jaromír 99: *Zatím dobrý*, Argo/Paseka. Praha 2018.
- Klusák, Pavel. *Gott. Československý příběh*. Host, Brno 2021.
- Kłoskowska, Antonina. *Kultura masowa. Krytyka i obrona*, dowolne wydanie.
- Kořínek Pavel et kol.: *V panelech a bublinách. Kapitoly z teorie komiksu* Akropolis. Praha 2015.
- Krajewski Marek. *Kultury kultury popularnej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2005.

03 – Syllabi and Teaching Packages | Joanna Derdowska | KULTURA POPULARNA I JEJ CZESKIE I POLSKIE REPREZENTACJE

- Kuczyńska K. (red.). *Polski komiks kobiecy*. Timof i cisi współnicy 2012.
- Kulka, Tomáš, *Umění a kýč*; Torst, Praha 2000.
- Kundera, Milan. *Nesnesitelná lehkost bytí*, (fragmenty); A. Moles, Kicz, czyli sztuka szczęścia, przeł. A. Szczepańska i E. Wende, Warszawa 1978;
- MacDonald, Dwight. Teoria kultury masowej. W: Czesław Miłosz. *Kultura masowa*. Kraków: wydawnictwo literackie. 2002. Str. 14–36.
- Machek, Jakub. *Počátky populární kultury v českých zemích: Tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900*. Pistorius & Olšanská 2017
- Machek, Jakub. *Počátky populární kultury v českých zemích: Tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900*. Pistorius & Olšanská 2017.
- Makuszyński Kornel, Konrad Walentynowicz: *Przygody Koziołka Matołka, Przygody małpki Fiki-Miki*, dowolne wydanie.
- Němeček Jaroslav, Ljuba Štíplová: *Čtyřlístek*, dowolne wydanie.
- Obremski, Wojciech. *Krótká historia sztuki komiksu w Polsce (1945-2003)*. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2005.
- Ondřej Cikán. 2020. *Komentář ke Krvavému románu Josefa Váchala*. Kétos Praha 2020.
- Ortega y Gasset, José. *Bunt mas*. Piotr Niklewicz (przekł.). Wydawnictwo Replika, Zakrzewo 2016 lub inne wydanie.
- Pehe, Veronika. *Velvet retro. Postsocialist Nostalgia and the Politics of Heroism in Czech Popular Culture*. NY 2020.
- Popkomunizm. Doświadczenie komunizmu a kultura popularna*, red. Magdalena Bogusławska, Zuzanna Grębecka, Wydawnictwo LIBRON, Kraków 2010
- Pospiszyl, Tomáš. *Octobriana a ruský underground*. Labyrint. Praha 2004.
- Prokůpek, Tomáš et kol. *Dějiny československého komiksu 20. století*. Akropolis, Praha 2015.
- S.d.Ch. *Varlén*, dowolny zeszyt.
- Saudek, Kája: *Muriel a andělé*, dowolne wydanie.
- Sierakowska, Judyta: *Nikt nie słucha. Reportaże o disco polo*. Wydawnictwo Poznańskie. Poznań 2019.
- Skála, František: *Velké putování Vlase a Brady*. Arbor vitae. Praha 2007
- Sontag Susan, *Poznámky k fenoménu camp*, Esej, „Labyrint revue”, 7-8/2000, s. 79-86;
- Sontag, Susan. *Notatki o Kampie*, przeł. W. Wartenstein, „Literatura na Świecie” 9/1979.
- Stańczak--Wiślicz, Katarzyny (ed.). *Kultura popularna w Polsce w latach 1944–1989. Problemy i perspektywy badawcze*. „Akademia Humanistyczna” i Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2012
- Strinati, Dominic. *Wprowadzenie do kultury popularnej*. Przełożył: Wojciech Burszta. Poznań: Zys i s-ka, 1998.
- Váchal, Josef. *Krvavý román*. Paseka. Litomyšl 2011.

O3 – Syllabi and Teaching Packages | Joanna Derdowska | KULTURA POPULARNA I JEJ CZESKIE I POLSKIE REPREZENTACJE

Vladimir 518, Karel Veselý. *Kmeny. Současné městské subkultury*. Praha 2011.

filmy, wybór:

Kolja, rež. Jan Svěrák;

Báječná léta pod psa, rež. Petr Nikolaev;

Kdo chce zabít Jessii, rež. Václav Vorlíček, 1966)

Disco polo, rež. Maciej Bochniak

Magnezja, rež. Maciej Bochniak